

Tænk tank: Vi kan halvere klimakrisen med skov og kunstigt kød

Verden kan halvere CO₂-udledningerne ved to enkle greb: Dyrk kød og mælk kunstigt i laboratoriet, og plant skov på de fleste marker. Det viser beregninger fra tænketanken Concito. Men det støder mod den herskende forestilling om naturlighed, siger Concitos videnschef.

Krisen for kloden og klimaet kan lige nu synes uoverstigelig. Men vi kunne fjerne halvdelen af vores udledning af CO₂ og andre drivhusgasser inden for ganske få årtier ved at droppe kød fra dyr.

Kort sagt går løsningen ud på, at vi bytter kød og mælkeprodukter fra især kvæg ud med kunstigt laboratoriekød, tilbagefører Jordens skovareal til, hvordan det så ud i omkring år 1800, og dyrker de resterende bedste 10 procent landbrugsjord ekstremt intensivt.

Der er mange dyrevelfærdsudfordringer med vores kødproduktion, og problemer med for eksempel bakterieresistens, og de problemer går væk, hvis du kan lave kødet uden dyr

Torben Chrintz, videnschef hos Concitos

Det viser beregninger, som klimatænketanken Concito har foretaget. Scenariet er et tankeeksperiment, der skal illustrere, hvor stort potentialet er. Det bliver næppe til virkelighed lige med det første: Landbruget er verdens største arbejdsplads, og omvæltningerne ville være enorme.

»Et land som Danmark har en stor indtægt fra animalsk produktion, og hvis der kom sådan et forslag, ville Lars Løkke nok kæmpe imod med næb og klør. Forestil dig så fattige lande, hvis eneste indtægt er landbrugsproduktion – det ville ikke kunne ske. Der ville være oprør. Men det er en udvikling, der vil komme stille og roligt«, siger videnschef Torben Chrintz, Concito, der har foretaget beregningerne.

»Det er svært at forestille sig, at man kan løse klimaproblemet med de teknologier, man har nu, uden også at genplante skove. Teoretisk kan man løse en stor del af problemet alene med det. Men det kræver, at man dyrker de resterende jorder ekstremt intensivt, det vil sige fuld skrue på genmanipulation og bioteknologi. Det støder imod manges forestillinger om naturlighed,. Til gengæld vil du *forgrønne* hele jordkloden og løse rigtig mange andre miljøproblemer«, siger Chrintz.

Han peger på, at genskovning har virket tidligere: Forskning har vist, at CO₂-mængden faldt i 1500-tallet, efter at europæerne ankom til Sydamerika og slog 90 procent af den oprindelige befolkning ihjel. Befolkningens marker, samlet set på størrelse med Californien, groede hurtigt til med skov, og udløste et målbart fald af CO₂ i atmosfæren – det har forskerne kunnet måle i iskerneboring i Antarktis.

Kunstigt kød fra kødfabrikker

I Concitos tankeeksperiment kommer de første 40 procents reduktion ved, at man genrejser de skovarealer, der er blevet fældet siden år 1800 – svarende til 2 milliarder hektar skov, ifølge FN's fødevareorganisation FAO.

Et træ binder CO₂, når det vokser, og alene det greb vil fjerne 20 milliarder tons CO₂ fra klodens samlede udledninger, der ligger på godt 50 milliarder tons om året. De næste 10 procent op til de 50 procent kommer fra at afskaffe kvæg og andre drøvtyggere, der har ansvaret for en meget høj udledning af drivhusgasser i form af metan fra deres bøvser.

I den teoretiske verden ville en diktator kunne tvinge folk til at blive vegetarer, og det er også den vision, mange miljøaktivister har.

Men i en verden, hvor kødefterspørgslen ifølge FN vil stige 70 procent inden 2050, er det ifølge Concito et andet element, der skal til: nemlig fremkomsten af kunstigt kød og mælk baseret på stamceller og fremstillet i enorme tanke på kødfabrikker.

Det er en fremtid, som techvirksomheder i hele verden arbejder på at realisere under betegnelser som *clean meat* og *clean animal products* – altså animalsk protein og fedt fremkommet uden brug af levende dyr. Det gælder for eksempel Perfect Day, der efter planen allerede næste år lancerer rigtige mælkeproteiner produceret af gærceller, der har fået indspejset gener fra køer.

I teorien kan fabrikker med den teknologi dyrke kød med langt lavere CO₂-udslip, vand og ressourceforbrug og – ikke uvæsentligt – til en lavere pris, end landbruget kan.

»Når det kunstige kød på et tidspunkt smagsmæssigt og økonomisk er den nuværende produktion overlegen, så vil skiftet ske automatisk«, siger Torben Chrintz.

Vil der ikke være et stort problem i at overbevise folk om, at det er en god idé? Hvad med klamhedsfaktoren i, at det er kunstigt?

»Jo, men over tid kan folk vænne sig til meget. Der er mange dyrevelfærdsudfordringer med vores kødproduktion, og problemer med for eksempel bakterieresistens, og de problemer går væk, hvis du kan lave kødet uden dyr. En anden mulighed er, at verden bliver vegetarisk, men det, tror jeg, er mere usandsynligt«.

Visionen har mange politiske udfordringer: For det første skal man udtage de 10 procent bedste landbrugsjorder i verden til dyrkning af fødevarer og plante træer på de resterende 90 procent.

Men hvem skal bestemme, hvilke jorder der skal genskoves, og hvordan harmonerer det med, at de fleste lande anser det for essentielt at have sin egen fødevarerproduktion, også ud fra sikkerhedsmæssige årsager?

For det andet støder det frontalt sammen med forestillingen om naturlighed og om at overgå til nænsomt dyrkede økologiske marker med så få sprøjtegifte som muligt, sådan som der er relativt bred politisk enighed om i Danmark.

Fra mark til skov

I Concitos vision vil de bedste marker blive dyrket så intensivt som muligt med genmanipulerede afgrøder, bioteknologi og brug af sprøjtegifte for at maksimere udbyttet.

Til gengæld vil resten af markerne blive grønne skovområder. I Jylland, der har mange næringsfattige jordområder, ville man rejse skove i stor stil, mens de fedeste jorder på Sjælland, Fyn og Lolland ville blive udlagt som intensiv produktionsjord.

»Mange almindelige danskere og mange miljøfolk har en negativ holdning til intensivt landbrug, mens de opfatter en ko, der render rundt på en mark, som noget positivt. Det er det også dyrevelfærdsmæssigt. Men det er det ikke klimamæssigt. En af de værste ressourcer, man kan bruge, er areal. Så vi skal kigge mere positivt på teknologier, der kan frigøre areal. Det kunne være genmodificerede afgrøder, for eksempel en hvedesort, der yder 30 procent mere. Men det opfatter vi som unaturligt og negativt«.

Torben Chrintz bekender sig til gruppen af 'økomodernister', der går ind for en højteknologisk produktion på så lille et areal som muligt, i modsætning til det, han kalder, 'økotraditionalister', der er imod intensive virkemidler som sprøjtning og gmo.

»Hele den attitude over for naturlighed, som miljøfolk har, er ikke vejen frem. Vores jagt på naturlighed kan ikke redde kloden, og det er ikke naturlighed, der er det bedste til at genskabe en meget grønnere klode med meget større biodiversitet. Hvis vi alle vil have kød fra dyr, der går og græsser vilde urter, så er der ikke noget natur tilbage på denne klode. Naturlighed er meget svært foreneligt med 10 milliarder mennesker«.

Har miljøfolk hovedet begravet i sandet efter din mening?

»Ja, nogle har, men det er noget, der diskuteres, og mange i miljøbranchen vil sige, at vi bare skal holde op med at spise dyr. Der er ikke noget i prognoserne for klodens kødforbrug, der antyder det. Så er den eneste mulighed at skaffe kødet på en anden måde. Der foretrækker jeg kød lavet uden dyr, og så må vi parkere vores higen efter naturlighed et andet sted«.